

Arthur Johansson, Rånnaväg

berättar för Sture Hjalmarsson 1983-10-19

Jag är född i Ljungsarp den 29 mars 1897 och kom hit till Rånnaväg 1905. Min mor dog när jag var 4 år och då blev min far ensam med oss 3 barn. Det var min äldre syster Berta och så var det en yngre bror som hette Tage. Min far gifte så småningom om sig med Hanna Åkerlund från Kättebo, flyttade hit till Rånnaväg och köpte 3/16 mtl Skattegården.

När min mor dog så fick jag komma till min faster som bodde i Tåhult i Kölingared och där var jag sedan ett par år. Jag började också skolan där, hos en lärarinna som hette Helena. Hon flyttade sedan till Tvärred och gifte sig med en som hette Tholander. Hon kom sedan till Ekero och var där i många år och där har jag varit och hälsat på henne.

När jag kom till Rånnaväg 1905 så var småskolan borta i Sandsjö, det ligger vid norra ändan av Rånnavägssjön och där gick jag i andra och tredje klass för en lärarinna som hette Berta Jönsson.

När jag sedan började folkskolan så fick jag gå till Wilhelm Fogelqvist i Gällstad. Han var väl bra i sitt arbete, men han var sträng. Det var inte långt emellan att det delades ut örfilar för rätt små förseelser. Men vi var ett 50-tal barn samtidigt, så det var nog inte lätt att vara lärare då.

Det var några barn som gick i träskor till skolan, medan vi andra hade läderskor, kängor som gick en bit upp på smalbenet.

I Rånnaväg fanns då bortemot ett 20-tal jordbruk och många av bönderna hade bleckslageri som bisysselsättning. Det var också några stycken som ägnade sig åt kardmakeri. Men min far ägnade sig bara åt jordbruket.

Anders Johan Gustafsson och hans bror Alfred gjorde kardor liksom Knut Larsson. Den senare var John Larssons far och John håller väl på med lite kardor ännu fast han har fyllt 81 år.

Alfred Gustafsson var gårdfarihandlare, han reste uppåt Skaraborgs län och sålde bleckvaror, för det var många i Rånnaväg på den tiden som hjälpte upp sin ekonomi med att göra blecksaker, det gick ju rent hantverksmässigt på den tiden för då fanns det inga maskiner.

Anders Johan Gustafsson hade också en liten lanthandel, jag var inne i hans affär många gånger, den var i en liten lågstuga.

Det fanns en affär till i Rånnaväg och den som hade den affären hette Rydén och han hade den i en liten stuga som han hyrde uppe i Gamlegården.

Anders Johan hade inte sin affär så många år sedan vi kom till Rånnaväg, han hade ju också ett jordbruk och det var väl hans förnämsta inkomst. Knapagården var den största gården i byn och den gården var lika stor som hela den övriga byn, 80 tunnland odlad jord.

Det var inte så gott om kontanter på den tiden, så man fick leva av vad som blev på jordbruket. Många hade till bisyssla att köra i skogen, dom körde virke till Vegby både sommar och vinter och det var skogrika gårdar här i Rånnaväg. Rånnavägsborna körde virke från Grönahög, ja ända bortifrån Strängsered körde de virke härförbi och till Vegby.

Det var långt att köra och då fick hästarna slita ont på den tiden. Det var inte så mycket med maskiner till jordbruket då, det var bara en och annan som hade en slättermaskin, det var det enda som fanns i maskinväg. På hösten i potatistiden gick dom till varandra och tog upp potatisen, då kunde det vara ett halvtjog som hjälptes åt att ta upp potatis och jag minns att vi fick 50 öre om dan och så fick vi ju maten.

Jag gick på Redslarp rätt många dagar i potatistiden, där fick vi 1 kr. men då fick vi föda oss själva. Det var Erik August Ståhl som var ägare till Redslarp då. Den som ägde Intorp när vi kom hit hette Johansson, men han hade det bara ett par år och sedan sålde han Intorp till en som hette Sjösten. Ja, det var många ägare till Intorp under den tiden.

Bränneriet och bobinfabriken var nedlagda redan då.

Det var 3-4 torp under Knapagården, det var Hagalund, Tåhagen och så ett ställe som hette Nylund. Så var det två gårdar på Ljungmossen som också hörde till Knapagården. Ett annat torp häruppe hette Hedevad, men det hörde till Gunnagården.

Jag gick och läste för prosten Thomaeus, det var en hygglig gubbe som hade 71 eller 72 konfirmander det året som jag konfirmerades. Detta var 1911, sedan hade han inte så många konfirmationsgrupper för han dog 1915. På den tiden fanns det flera stycken kyrkostallar, där man fick ställa in hästarna medan man var i kyrkan och inne i kyrkan fanns en stor kamin där man eldade för att värma upp i kyrkan.

Kaminen var placerad på vänstra sidan vid tvärgången, den eldades med ved och det var Petra-Johanna som skötte om den, för hon var kyrkväkterska då.

Jag var 15-16 år då jag fick min första cykel, det var en ny cykel av märket "Favorit". Det var Johan Almqvist som sålde den till far och han hade bytt till sig några cyklar i Herrljunga för bleckvaror. Johan Almqvist hade en bil och han var väl ägare till en av de första bilarna i byn. I min barndom minns jag att vi hade en knekt, men han bodde ute i Harvered. Han hette Hallgren och var knekt för Skattegårdens rote i några år, men sedan drogos väl knektatjänsterna in.

Till en början var det ingen i Rånnaväg som sålde någon mjölk, utan de kärnade smör och sålde i affärerna. Så sålde man djur och de flesta djuraffärerna gjordes på marknaderna i Ulricehamn. Utom de stora marknaderna höst och vår, så var det s.k. "månadsamarken" varje månad och då fick man leda dit sina djur som man ville sälja. Jag har lett dit många djur i min dag. Spädgrisar brukade vi köpa hemomkring, för de större bönderna brukade hålla sig med modersuggor.

I min ungdom kunde jag gå och spåra harar när det var spårnö och var man då kvick och skicklig kunde man skjuta haren i uppsprånget, men någon större jägare var jag inte och jag hade heller aldrig någon jakthund.

Men Johan Almqvist, som var son till Anders Johan, han hade hund och han jagade mycket, markerna var ju fria på den tiden och han kunde skjuta 60-70 harar på en jaktsäsong. Han startade också en skytteförening här i Rånnaväg och Boarp och dom anlade en skjutbana nere i Frölunda skog.

Jag var också med i skytteföreningen i några år. Det byggdes även en paviljong vid skjutbanan och där höll ungdomen till och dansade och roade sig.

Det var inte så mycket att roa sig med på den tiden, det fanns en dansbana ute vid Torsbo, det var den enda jag vet om. Men det hände att man skramlade ihop lite och hyrde en stuga och roade sig där på vintern. Man dansade till dragspelsmusik och själv spelade jag lite dragspel vid sådana tillfällen, det var inte så högt avlönat, dom gick omkring med en hatt och skramlade in någon krona till musikanten.

Under första världskriget fick vi elektriskt ljus i Rånnaväg. Nilsson i Knapagården byggde en kraftstation vid Kvarnfallet och det var 1919 som det första elektriska ljuset kom till Rånnaväg.

Dom första som hade telefon här i Rånnaväg var Nilsson i Knapagården och vår handlare Rydén.

Poststationen var redan då i Gårdö och sedan bar Amandus Pettersson i Boarp posten från Gårdö till Rånnaväg och Påbo. Vår post lämnade Amandus Pettersson i Rydéns affär, så där hade vi vår poststation. Det var ju inte så mycket post på den tiden, bara Ulricehamns Tidning och någon hade också Wästgöten.

Jag gjorde min värnplikt vid regementet i Borås, vi ryckte in den 3 november 1917 och var inne tills i juli 1918. Kriget tog slut på hösten det året och då hade de hållit på att slakta varandra i fyra år.

Vid ett tillfälle var jag med och vaktade ryssar i Fristad, det var sådana som hade flytt hit till Sverige undan kriget. Det var ju ransonering och brist på en del varor då, men det drabbade inte så hårt de som hade eget jordbruk.

K.W. Karlsson bodde nere på Skogsryd i ett par tre år och där nere började han sitt företag i mindre skala med att lämna ut arbete till hemarbetare och det var väl mest strumpor som dom stickade. Sedan köpte han Gamlegården, det var 1919 eller 1920 och där byggde han upp en fabrik som han sedan byggde till många gånger och detta var den första fabriken i Rånnaväg.

1929 övertog jag gården efter min far, det var dåliga tider då, så dåliga att man kunde köpa en spädgris för en krona. Det var en del bönder inne i stan och skulle sälja spädgrisar och dom kunde inte sälja en enda.

Det hände till och med att det var en del som helt sonika for ifrån sin grislåda inne på torget. Polisen fick sedan ta hand om grisarna.

Det var usla tider då, jag minns när dom betalade 6 öre litern för mjölken i Frölunda mejeri. Det var också många som var arbetslösa på den tiden.

Arthur Johansson, Rånnaväg
29/3 1897 - 17/11 1984